

El cau educa? I adoctrina? És el cau un espai per la classe alta i mitjana i no sap incloure famílies en situacions socioeconòmiques menys favorables? L'expert en educació Eduard Vallory analitza els reptes actuals de l'escoltisme.

Eduard Vallory és analista social i gestor del canvi especialitzat en educació. Presideix el Centre UNESCO de Catalunya i dirigeix el programa de renovació pedagògica [Escola Nova 21](#). Es va doctorar a la Universitat Pompeu Fabra amb una recerca sobre l'escoltisme i la ciutadania global. Vallory ha estat molt vinculat a l'escoltisme al llarg de la seva vida. Va ser escolta a diversos caus d'[Escoltes Catalans](#), l'associació laica de l'escoltisme, des dels 8 als 30 anys primer com a infant, jove, cap d'agrupament i després, cap de Relacions Exteriors d'Escoltes Catalans, president del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya i president de la Fundació Escolta Josep Carol.

Per què dedicar-se a estudiar l'escoltisme? Què el fa tan potent?

L'escoltisme és un instrument importantíssim a l'hora de desenvolupar capacitats ja que dóna oportunitats. Al cau se sap que tothom val per moltes coses, que només cal explorar per trobar-les. I aquest paradigma és un gran instrument generador d'expectatives vitals: tu, amb el grup, ho pots tot. Si en un grup, hi ha persones que han d'excel·lir en una mateixa cosa, això fa crear rànquings. Si, en canvi, cadascú és bo en una cosa diferent, ens tornem complementaris. I quan descobrim en què som complementaris, som millors. Aquesta és la màgia del cau i la gran diferència amb l'escola tradicional, que ha tendit a remarcar tot allò que no podies ni sabies fer, ha tallat expectatives.

Es relaciona l'escoltisme amb els boy scouts, però aquí el concepte de 'cau' s'allunya força d'això. Hi ha reticències dels agrupaments a identificar-se en el moviment mundial per aquest motiu?

A Catalunya, quan veiem persones uniformades de l'escoltisme americà, ens sembla molt militar i no ens agrada perquè des del nostre context cultural ens genera rebuig. Cal entendre que l'uniforme o la formalitat en els rituals són mitjans que utilitza l'escoltisme, no pas finalitats. Perquè, al final, l'objectiu és el mateix: l'escoltisme existeix per contribuir que la gent jove desenvolupi un projecte de vida personal i un projecte de vida col·lectiu. I aquest model és compartit arreu del món.

I el lleure a Catalunya i Espanya, és diferent?

La diferència més gran és que les tradicions són diferents. L'escoltisme espanyol durant la dictadura no va tenir la persecució que va tenir l'escoltisme català, que va ser il·legalitzat. A més, l'escoltisme català va rebre molta influència de l'escoltisme francès durant els anys 60 i 70, i les postures antiautoritàries del maig del 68 van causar un gran impacte. Tot això va generar que l'escoltisme català tingués una lògica de molta distància amb el poder. El moviment escolta català està permanentment atent i qüestionant les postures de l'estatu quo.

A vegades es titlla l'escoltisme de *hippie* i naïf. En el marc actual, amb la globalització i les noves tecnologies, encara té vigència portar nens a la natura a fer excursions o està obsolet?

Definir l'escoltisme com un grup de gent que queda a les tardes i va d'excursió és una mala definició i li fa perdre el sentit. Es pot fer escoltisme sense anar de campaments, i sense quedar el dissabte a la tarda. Els grups d'escoltes que van anar a Haití després del terratrèmol a fer accions de protecció civil feien escoltisme o no? La gent que a Catalunya feia classes de català durant el franquisme a les hores de cau, feia escoltisme? Sí, perquè tots ells compartien el mateix desig: contribuir a l'apoderament i el creixement dels infants i joves perquè siguin persones amb valors de convivència inclusivament que els faci millors a ells i al seu entorn. I això té moltíssimes actuacions possibles.

Tornem a parlar de mitjans i no de finalitats?

Exactament. En una societat tecnològica hi ha perill que les persones s'aïllin i que acabi esdevenint una societat menys humanitzada. Anar de campaments i no fer servir el mòbil és un mitjà, no una finalitat, que fa servir el cau per educar persones que puguin tenir vides deslligades del consum compulsiu, de l'individualisme, de l'aïllament social... No existim per anar de campaments sense mòbil, és un mitjà per entendre que estar sense mòbil a la

natura pot fer aflorar noves visions sobre el món i noves relacions amb els altres. El risc més gran de l'escoltisme és pensar que allò que fem és el que som.

El que som és l'objectiu que perseguim, i fem coses diverses per aconseguir-lo, adaptant-nos a les condicions socials, econòmiques i culturals de cada entorn i grup de persones. El context és fonamental: en cada entorn diferent hem de buscar estratègies diferents per aconseguir un mateix objectiu, que els infants i joves siguin protagonistes de la seva pròpia vida.

L'escoltisme té com assignatura pendent incloure famílies, infants i joves en situació de vulnerabilitat social?

El problema de l'escoltisme és a la vegada el seu potencial: els caps són voluntaris. En segons quin context, els nois i noies als divuit anys no poden dedicar l'esforç que suposa estar a un cau. I l'escoltisme pot ser presoner dels mitjans: has de fer campaments a l'estiu i a setmana santa, has de tenir local, has de tenir molt temps per les reunions...

Així que si vols fer escoltisme en entorns on els joves no puguin assumir aquest cost, has d'anar a buscar l'essència de l'escoltisme, l'apoderament i la convivència, i aplicar i articular una fórmula sostenible a aquell entorn. El problema de l'escoltisme és trasplantar pràctiques de classe mitjana a entorns desafavorits. Evidentment, això no arrelarà.

L'escoltisme es basa en l'educació en valors: compromís, solidaritat, cooperació, feminisme... El cau pot caure en perill d'adoctrinar?

Sí, si interpretes els valors bàsics de convivència. Els valors de convivència inclusivament del cau són molt bàsics fins que els contraposes a situacions d'injustícia; llavors som capaços de definir-nos com a feministes, o en contra del racisme o l'homofòbia. El cau no ha de dir que el racisme és dolent i que s'ho creguin: ha d'educar en i per a la dignitat de manera que infants i joves amb criteri propi acabin qüestionant el racisme.

I com saber quin és el límit per no adoctrinar? Tenir molt clar que el nostre objectiu és l'educació. Moltes vegades tenim la temptació de pensar que el nostre objectiu és la transformació social i en realitat no ho és. L'objectiu de l'escoltisme és educar infants i joves en valors inclusivament perquè ells determinin el seu projecte de societat. La transformació social n'és la conseqüència!

L'escola reglada ha de beure més de l'escoltisme? I a la inversa?

Jo crec que l'escola ha d'inspirar-se i adoptar la mirada i algunes pràctiques de l'escoltisme que tenen a veure amb fer-los protagonistes del seu aprenentatge. Però no hi ha una lliçó unidireccional, sinó un aprenentatge col·lectiu que implica definir bé el propòsit de l'educació. Si volem persones que tinguin els instruments suficients per enfrontar-se a un món canviant de creixement tecnològic exponencial, de reptes globals sense precedents, etc. cal que tinguin instruments que vénen de molts llocs, és necessària la interrelació d'agents.